

LESONA MALAGASY 3^éme

FIZAHAN-TAKILA :

NY LITERATORA

.....	2
NY LITERATORA MANDRESY	
LAHATRA.....	3
NY FAMINTINAN-DAHATSORATRA.....	6
NY FAMORONAN-DAHATSORATRA.....	7
NY SARIN-TENY.....	9
NY ANJARA ASAN'NY LITERATORA.....	10
NY MPANORATRA SY NY ASA SORANY.....	11
Esther RANDRIAMAMONJY.....	11
Clarisse RATSIFANDRIHAMANANA.....	12
RIBA MALAGASY.....	13
NY FIFANDRAISAN'NY MALAGASY TEO AMIN'NY LAFA-PAMOKARANA.....	14
NY VALIN-TANANA.....	16
NY LAFA-PAMOKARANA MIFOTOTRA AMIN'NY FAHALEOVANTENA.....	17
NY FOMBA MAMPAHOMBY NY FIHARIAN-KARENA.....	18
NY FIFANDRAISAN'NY MALAGASY EO AMIN'NY TONTOLON'NY VELONA SY NY RAZANA.....	19
NY FAHAFATESANA.....	19
NY FAMADIHANA.....	22
HAITENY.....	25
NY TSIRIN-TENY AO AMIN'NY MATOANTENY.....	26
NY FIFANDRAISAN'NY FEHEZAN-KEVITRA AO ANATIN'NY FEHEZANTENY.....	28
Ny R.EM sy R.L ary Z.EM sy Z.L.....	3
2	
NY FITODIKY NY FEHEZANTENY MANANA EM matoanteny.....	33
NY FITODIKY NY FEHEZANTENY MANANA EM tsy matoanteny.....	42

NY LITERATIORA MANDRESY LAHATRA

Lahatsoratra : Ny toe-tsaina malagasy ankehitriny Izay isan'ny mampandroso ny vazaha dia izao : kirina izy fa tsy mora kivy. Na inona na inona mafy, na inona na inona sarotra tsy maintsy ilofosana, na firy taona ahavitana azy. Hevero ange ny fiaramanidina! Firy taona no nikarohan'ny vazaha hitety habakabaka? Tsy tambo isaina ny vola lany sy ny olona maty tamin'ny fanandramana azy ary mandraka izao, mbola firy no maty amin'ny loza ateraky ny fiaramanidina kanefa moa kivy na resy ny vazaha? Sanatria izany! Kiry toy izany no ilaintsika indrindra ankehitriny. Matetika mba misikina ihany isika amin'ny voalohany ka mivonona handresy ny sarotra nefa nony mikatroka kelikely ka tojon'ny mafy dia tsy mikiry intsony fa dia ketraka sady kivy. Na any am-pianarana aza dia hita izany toetra mora kivy izany satria raha sendra fanontaniana misy olana be dia be dia tsy mikaroka hatramin'ny farany fa mitanaka sy mihaotra loha fotsiny... Raha sendra ny sarotra ny vazaha dia mamoron-kevitra ho entimandresy izany izy fa tsy kivy. Ny fahaporetana no miteraka famoronana ; ny famoronana anefa dia mila fikarohana ela sy fikirizana hatrany. Noho izany, raha tian'ny Malagasy ny handroso dia tokony ataony an-doha lalandava izao tarigetran'ny tily izao : « Mihira sy mitsiky na dia sendran'ny sarotra aza ». Ny firaisan-kina, ny fiaraha-miasa no mampandroso ny olombelona. Ny tsy fahaizana miray hina no vato misakana ny fandrosoan'ny Malagasy. Ny orimbaton'ny Fiadanana, tak 137

I. Hevi-teny :

- Kirina : olona tsy mety kivy.
- Tsy tambo isaina : tsy hita isa, tsy voaisa, tsy hita pesipesenina.
- Misikina : miezaka.
- Ketraka : valaka, reraka.
- Fahaporetana : fahamaizana.
- Tarigetra : tanjona, filamatra.

II. Fanadihadiana ny literatiora mandresy lahatra :

1. Ny hevitra fonosiny :

Ny literatiora mandresy lahatra dia mitaona ny mpamaky hiandany amin'ny hevitra anankiray,

lahatsoratra entina mampanaiky ny mpamaky ny hevitra ny mpanoratra amina lohahevitra iray. Noho

izany dia manome porofo enti-manohana ny heviny ny mpanoratra mba hampiova hevitra ny mpamaky.

2. Ny firafiny :

Ao amin'ny lahatsoratra mandresy lahatra dia misy ampahany manazava hevitra, ny tapany sisa kosa dia ahitana fiandaniana na fandresen-dahatra.

Rehefa manohana ny heviny ny mpanoratra dia mampiasa :

➤ **Fitanilàna** : Raha ny lafin-tsarany ohatra no jerena dia tsy aseho loatra ny lafy ratsiny.

Ohatra : ny lahatsoratra dia manasongadina ny fahombiazan'ny vazaha tamin'ny nahavitany fiaramanidina.

➤ **Fitanisàna** : fampiasana ohabolana, ... sns

Ohatra : tsy tambo isaina ny vola lany, ny olona maty tamin'ny fanandramana, ny olona maty ankehitriny noho ny loza miseho, ...

➤ **Fanoharana** : fampitahana amin'ny zavatra hafa ahafahana manohana hevitra.
Ohatra : ny lahatsoratra dia mampitaha ny malagasy amin'ny vazaha.

3. Ny sokajin-teny fampiasa ao amin'ny lahatsoratra mandresy lahatra :

Ireto avy ny fanamarinana ny sokajin-dahatsoratra mandresy lahatra :

- Misy hevitra aroso (hazavaina) ary manao fampitahana anazavana azy.
- Mampiasa teny miverimberina.
- Mampiasa teny savily : ka, raha, fa, satria, noho izany, koa, anie, ...
- Manao teny filaza mandidy : mba, tokony, tsy maintsy, ...
- Ahitana fehezanteny lava, miendrika fanontaniana.

4. Ny fehezanteny fampiasa :

Amin'ny ankapobeny, ireto ny fehezanteny fampiasa ao amin'ny lahatsoratra mandresy lahatra :

- Fehezanteny lava.
- Fehezanteny miendrika fanontaniana.
- Fehezanteny mivadi-drafitra (no, dia).

III. Fampiharana :

1. Laza adina :

Sokajin-dahatsoratra inona no hita eto ? Omeo daholo ny fanamarinana.

2. Valiny :

✓ Sokajin-dahatsoratra mandresy lahatra no hita eto. Porofa :

- ✓ Ny hevitra aroso : ny fikirizana.
- ✓ Mampiasa teny miverimberina : fiaramanidina, vazaha, ...
- ✓ Mampiasa teny savily : ka, raha, fa, satria, noho izany.
- ✓ Manao teny filaza mandidy : Hevero.
- ✓ Fametrahana fanontaniana : firy taona ... habakabaka ?
- ✓ Fehezanteny lava : tsy tambo isaina ... sanatria izany.

IV. Fampitahana ireo karazana literatiora :

1. Lahatsoratra manoritsoritra :

➤ Ahitana filazana na fandokoana amin'ny antsipirihany momba ny toetra na bika na endrika izay hitafian'ny mpandray anjara na toe-javatra fototra ao.

- Ahitana mpamari-toetra, mpisolo tena, filazam-potoana ankehitriny.
- Mety hisy filaza masaka ihany koa.

2. Lahatsoratra mitantara :

- Tsy maintsy ahitana mpandray anjara.
- Ahitana toe-javatra iaingana, vontoatiny ary fiafarany.
- Misy olana, ny fivoarany ary ny fiafarany.
- Ahitana voambolam-pitantarana : raha, hoy, hono, ...

3. Lahatsoratra manazava hevitra :

➤ Manazava hevitra nefa tsy miantso ny mpamaky hitovy hevitra amin'ny mpanoratra (tsy misy fiandaniana).

- Lava ny fehezanteny satria misy ohatra manazava io hevitra io.
- Ahitana teny savily : raha, satria, ...
- Rafitry ny lahatsoratra :

- Fampidirana : ahitana petran-kevitra, olana hovahana.
- Famelabelarana : ady hevitra na famahana olana.
- Famaranana : hanaovana tsoan-kevitra na fandravonana.

4. Lahatsoratra mandresy lahatra :

- Misy hevitra aroso (hazavaina) ary manao fampitahana anazavana azy.
- Mampiasa teny miverimberina.
- Mampiasa teny savily : ka, raha, fa, satria, noho izany, koa, anie, ...
- Manao teny filaza mandidy : mba, tokony, tsy maintsy, ...
- Ahitana fehezanteny lava, miendrika fanontaniana.

NY FAMINTINAN-DAHATSORATRA

Lahatsoratra iaingana: Ny toe-tsaina malagasy ankehitriny **I. Famaritana :**

Ny famintinan-dahatsoratra dia fanafohezana ny lahatsoratra iray ho lasa fehezanteny efatra eo ho eo ary koa milaza ny hevitra feno tian'ny mpanoratra ampitaina ao amin'ilay lahatsoratra.

II. Fanontaniana :

Fintino amina fehezanteny tsy mioatra ny efatra ny lahatsoratra « Ny toe-tsaina malagasy ankehitriny ».

III. Fomba fiasa sady fampiharana :

1. Fitadiavana ny hevi-dehibe :

- Ny atao hoe hevi-dehibe dia izay mamaly ny fanontaniana hoe : inona no resahina ao ?
- Fintinina amina fehezanteny iray ny andininy tsirairay amin'ny alalan'ny fitadiavana ny hevidehibe isan'andininy.
- Atambatra ho fehezanteny iray ny famintinana ny andininy roa na maro izay milaza hevitra mitovitovy na mifameno.

2. Famintinana isan'andininy :

- Andininy voalohany : Mandroso tokoa ny vazaha satria kirina izy fa tsy mora kivy.
- Andininy faharoa : Ny malagasy kosa anefa dia tsy mba toy izany fa mora ketraka.
- Andininy fahatelo : Na dia izany aza dia azo amboarina io toe-tsaintsika io ka ny firaisan-kina no takina amin'izany.

3. Ny fandravonana :

- Eto dia tsy misy andininy samihafa izay mifameno na mitovitovy, noho izany dia tsy atambatra ny fehezanteny isan'andininy.
- Tokony ho soloina rehefa misy teny na andian-teny miverimberina ao anaty famintinana.

4. Endriky ny asa vita :

Mandroso tokoa ny vazaha satria kirina izy fa tsy mora kivy. Ny malagasy kosa anefa dia tsy mba toy izany fa mora ketraka. Na dia izany aza dia azo amboarina io toe-tsaintsika io ka ny firaisankina no takina amin'izany.

NY FAMORONAN- DAHATSORATRA I. Famaritana :

Ny famoronan-dahatsoratra dia famoronana andalan-tsoratra ahitana fehezanteny dimy amby folo eo ho eo. Anehoana hevitra izany, handresena lahatra ny mpitsara mba hiandany amin'ny hevitra ny mpanoratra. Ny mpitsara no manome ny laza adina ka tsy azo atao ny mivaona amin'izany.

II. Fomba fiasa :

Laza adina iaingana : Voalaza fa mety hampandroso ny famokarana ny valin-tanana.

Fanontaniana : **Mitadiava ohatra manamarina izany** (fehezanteny 15 eo ho eo).

1. Firafitry ny famoronan-dahatsoratra :

Tsy maintsy ahitana fizarana telo miavaka tsara ny asa :

- Teny fampidirana (fehezanteny 3).
- Famelabelarana (fehezanteny 8 na 9).
- Teny famaranana (fehezanteny 2 na 3).

a. Teny fampidirana :

➤ **Fehezanteny voalohany** : io no miresaka ankapobeny momba ny laza adina. Fehezanteny mamaly ny fanontaniana hoe « resaka momba ny inona no atao ? ».

Ohatra : zava-dehibe teo amin'ny fihavanan'ny Ntaolo ny valin-tanana.

➤ **Fehezanteny faharoa** : io no manolotra ny vontoa'ny laza adina (mampiditra ny laza adina).

Ohatra : isan'ny mety hampandroso ny toe-karena ny valin-tanana.

➤ **Fehezanteny fahatelo** : ao no anolorana ny drafitra (tetika arahana ao amin'ny famelabelarana).

Ohatra : ny tombotsoa azo avy aminy no ndeha hanamarinantsika azy.

b. Ny famelabelarana :

➤ Eto no hanomezana ny hevitra ny tena, hanohanana azy amin'ny ohatra izay tsy maintsy hazavaina. Toy izao ny fitsinjarana ireo fehezanteny 9 :

- *Fehezanteny 1 na 2* : manazava ny mahamarina ny laza adina.
- *Fehezanteny 2* : manolotra ny ohatra hanazavana azy.
- *Fehezanteny 2 na 3* : manazava ireo ohatra nomena.
- *Fehezanteny 1 na 2* : mandresy lahatra.

➤ Eto no ahitana ny teny savily manazava sy mandresy lahatra (satria, ka, rehefa, mbola, ...).

➤ Ny ohatra na ohabolana dia tsy mihoatra ny roa. Ny ohabolana dia tsy maintsy atao anaty (« ») ary azo raisina ho ohatra izany ka tsy maintsy hazavaina.

➤ Ny fehezanteny rehetra dia kendrena hazava tsara.

c. Teny famaranana :

➤ Fehezanteny 1 : mandravona izay voalaza tao amin'ny famelabelarana.

➤ Fehezanteny 1 : manitatra io fandravonana io.

➤ Fehezanteny 1 : mendrika fanontaniana mampifandray ny laza adina amin'ny zava-misy. Tsy valiana intsony io fanontaniana io.

2. Ny endriky ny asa vita :

Zava-dehibe teo amin'ny fihavanan'ny Ntaolo ny valin-tanana. Ary isan'ny mety hampandroso ny toe-karena izany. Ny tombotsoa azo avy aminy no ndeha hanamarinantsika

azy. Ny fototry ny toe-karena eto amintsika dia ny fambolena sy ny fiompiana. Raha raisina manokana anefa ny fambolena dia hita fa tsy mbola mandroso ara-teknika. Koa vahaolana tsara dia ny valin-tanana! Satria raha asa tokony ho vita amin'ny fitaovam-pamokarana indray andro ohatra, dia mety ho vitan'ny iray tanàna koa. Ankoatra izany, ara-toe-karena dia ho be ny vokatra ka ho resy ny mosary. Tsy mila vola be koa ny valin-tanana fa firaisan-kina dia ampy. Ara-piaraha-monina kosa dia mihamafy ny fihavanana. Noho izany, raha miray hina amin'ny valin-tanana ny tantsaha dia ho mora ny fampandrosoana ara-toe-karena. Raha aravona izay voalaza izay dia vahaolana akaiky antsika ny valin-tanana. Fomban drazana mbola tsy hita koa izay maharatsy azy io! Nefa ho mora ho an'ny Malagasy ankehitriny ve ny hamerina izany ?

NY SARIN-TENY

I. Famaritana :

Ny atao hoe sarin-teny dia teny na andian-teny na fehezan-kevitra manana ny heviny arabakiteny nefa ampiasaina amin'ny hevitra hafa ao anaty fehezanteny iray. Ohatra : Milaza **atsanga** tsy aman'orana izy.

II. Ny karazana sarin-teny :

- **Fanoharana** : mety ho hita ao ny ohabolana, ohapitenenana, fomba fiteny mampiasa hoe « ohatra ny, sahala amin'ny, toy ny, ... ».
- Ohatra : Aza manao *toy ny* ranon' Ikopa ka tonga namana vao mavomavo.
- **Tamberim-peo** : feo na litera iray miverimberina ao anaty fehezanteny iray.
- **Tamberin-teny** : teny iray miverimberina ao anaty fehezanteny iray.
- Ohatra : *Ilaina* dia *ilaina* ny fikirizana eo amin'ny asa.
- **Tamberim-pototeny** : fototeny iray miverimberina ao anaty fehezanteny iray.
- Ohatra : Ny tsipohy *lasa* akoho, ny akoho *lasa* ondry.
- **Filaza masaka** : manitatra, mampitombo filaza, matavy resaka, mandainga, ...
- Ohatra : Ny haingon'ny tompon-draharaha dia tsy manam-paharoa.
- **Fanovana endri-javatra** : teny manana hevitra manokana mihitsy no iantsoana olona na biby na zavatra iray.
- Ohatra : Ny Ray aman-dReny no sinibe manga soa.
- **Fehezan-kevitra mitovy rafitra, mitovy vahana** : samy tso-drafitra na samy mivadi-drafitra ary mitovy ny isan'ny fehezan-kevitra tsirairay.
- Ohatra : Ny tsipohy *lasa* akoho, ny akoho *lasa* ondry, ny ondry *lasa* omby.
- **Filazan-javatra manao an-tanan-tohatra** : zavatra kely mihalehibe na lehibe miakely, avy any ambony no midina na avy any ambany no miakatra.
- Ohatra : Ny tsipohy *lasa* akoho, ny akoho *lasa* ondry, ny ondry *lasa* omby.

NY ANJARA ASAN'NY LITERATORA

I. Ny literatoria fanabeazana :

- Amin'ny lafiny ara-tsaina dia afaka mampita fahalalana ny literatoria amin'ny alalan'ny boky, gazety, ohabolana, kabary, lahatsoratra, ...sns

- Manome fahalalana ara-tsiansa, ara-tantara, isan-karazany koa ny literatiora. Ny baiboly dia anisan'ny literatiora ampitana ny fitaizana ara-panahy.

II. Ny literatiora fialam-boly :

1. Inona no atao hoe fialam-boly ?

- Fialana amin'ny asa fanao andavanandro izay mahavizana ny vatana sy saina.
- Ohatra : Reraka amin'ny asa ny mpianakavy dia mitantara angano i Dadabe sy i Nenibe ny hariva. Ahazoana lesona ihany koa mantsy ny angano.
- Ny soa azo avy amin'ny fialam-boly dia manome hery vaovao entina matrika ny olana vaovao.

2. Inona no mety hampiala voly ao amin'ny literatiora ?

- Literatiora an-tsoratra : tantara, sombin-tantara, gazety, ...sns
- Literatiora am-bava : angano, sôva, tononkalo, ankamantatra, ...sns

NY MPANORATRA SY NY ASA SORANY

Esther RANDRIAMAMONJY

I. Ny momba azy :

- **Esther Rasoloarimalala RANDRIAMAMONJY** no tena anarany.
- Teraka tamin'ny 11 Aprily 1933 tao Ambohimahasoa Fianarantsoa izy.
- Ny vadiny dia ANDRIAMAMONJY Frédéric izay masoivohon'i Madagasikara tany ivelany (indrindra tany URSS).
- Ny asany : mpampianatra malagasy, frantsay, anglisy.
- Ny mari-pahaizana nananany : Baccalaureat ès Philo.
- Mpikambana tao amin'ny « Académie National des arts, des lettres et des sciences ».
- Efa nisahana ny fanontana sy fandrafetana boky izy.
- Filoha lefitry ny fikambanan'ny Poeta mpanoratra Malagasy (UPEM).
- Betsaka ny mari-boninahitra azony noho ny asa vitany manodidina ny kanto na teto antoerana na tany ivelany. Efa nitety firenena maro izy ary tsy nitsahatra nampahalala an'i Madagasikara tany ivelany (Afrique, Europe, Asie, ...)
- Mpanoratra ho an'ny ankizy no tena ahalalan'ny maro azy, nefa ankoatra ny angano maro be nosoratany tamin'ny tenim-pirenena samy hafa dia nanoratra tantara ihany koa izy.
- Fitaovan-tserasera samy hafa no nanehoany ny asa sorany toy ny : onjam-peo, an-tsary, antsekoly, ankalamanjana, an-gazety, ...sns
- Tsy voatanisa ireo asa sorany fa ny tantara foronina anisany nanasongadina azy dia ny « Ho avy ny maraina ».
- Toy izao no tarigetrany : « *Ny tarigetrako, hoy izy dia ny hampitsimoka ny voa efa àry, mamoha izay mila hatory, mandrisika ny mitady hihemotra, manondraka izay efa mitsiry, manandratra ireo mamololona ary hioty ireo salohy efa masaka* ».

III. Famintinana ny asa sorany :

1. Ny toe-tsaina Malagasy ankehitriny :

Tsy mora kivy ny vazaha satria mikarokaroka sy milofo izy mba hampandroso azy. Ny malagasy kosa raha tojo ny sarotra dia mora kivy. Ary ny mampandroso antsika koa dia ny

firaizan-kina.

2. Kely mihary :

Nomen'ingahy vola ilay zaza mba hividianany izay tiany. Zavatra hitsinjovany ny ho aviny anefa no novidiany. Faly ery ingahy noho ny fahaizany mampiasa ilay vola.

12 Contact : 033 08 186 31 ou 034 40 942 72

Clarisse RATSIFANDRIHAMANANA

I. Ny tantaram-piainany :

➤ **Clarisse Hortense Andriamampandry RATSIFANDRIHAMANANA** no tena anarany.

➤ Teraka tamin'ny 05 desambra 1926 tao Fenoarivo Atsinanana Toamasina izy.

➤ Mpitsabo no asan'ny Rainy.

➤ Taranak'andriana izy : mpikabary malaza, mpamoron-kira, mpanoratra no niaviany.

➤ Mpianatr'i Jean NARIVONY izy. Niditra teo amin'ny sehatra politika ary ireto ny fikambanana nisy azy :

• Comité de solidarité Malgache.

• Parti du congrès de l'Indépendance de Madagascar. •

AKFM, KDRSM, filohan'ny FIMAMIRE.

• 1962 – 1969 : filan-kevitry ny tanànan'Antananarivo.

• 1969 – 1972 : filan-kevi-bahoakan'ny tananan'Antananarivo.

• 1977 : komitin'ny fandriampahalemana.

• Iraka tany Angola (fikaonan-doha fahaenina momba ny mpanoratra).

➤ Maty ny 27 Jona 1987.

II. Ny asa sorany :

Tamin'ny taona 1960 izy no nanomboka nanoratra tao amin'ny fikambanan'ny Poeta (UPEM) izay fikambanana nisy azy. Tononkalo no tena nanavanana azy, nefa nanoratra angano, tantara antsehatra, tantara foronina ihany koa izy. Anisan'izany :

➤ **1960** : Sarindra (Tononkalo nahazoany loka faharoa)

➤ **1961** : Salohy (Amboaran-tononkalo)

➤ **1964** : Fahavaratra (Tantara foronina)

➤ **1966** : Lavakombarika (Sombin-tantara)

➤ **1966** : Tamberin-tany (Tantara foronina)

➤ **1970** : Ny zanako (Tantara foronina)

➤ **1979** : Velan'Angano (Tantara an-dapihazo)

➤ **1979** : Ari-tory (Amboaran-tononkalo)

➤ **Tantara an-tsehatra** : Don-tokana, Ratompokovavy, Ainga sy antso.

➤ **Angano maro be.**

III. Ny tara-kevitra novohiziny :

➤ Fanoherana ny tsy rariny.

Ny fanjanahantany.

➤ Ny fanavakavaham-bolon-koditra.

Ny fanehoana ny faniriam-bahoaka.

Ny fitakiana ny zo maha olona.

NY FIFANDRAISAN'NY MALAGASY EO AMIN'NY LAFA-PAMOKARANA

I. Lahatsoratra :

Ny kitay telo an-dalana

Tany ambadik'i Manareza hono, dia tsy nanan-trano hitoerana ny olombelona fa tany an-davabato no nitoetra, ary ity Rafotsibe kosa mba hieritreritra izay hitoerany ka nandrary tsihy vitrana hataony tataro. Dia tany ity rangahy iray nitomany teo ala-trano ka nitaraina hoe : « Ô rafotry ô! Aoka lahy aho mba hitoetra ato hitaizataiza anao sy hiara-mihary aminao ». Fa nandà izy tamin'ny voalohany ka nanao hoe : « izaho manana trano hitoerana ; ka raha tsy ho ahy ny androtokompananana dia tsy hanaiky aho », dia neken-dRalehilahy izany.

Fa nony taty aoriana kosa dia rovitra ny tranon-dRafotsibe, satria tsihy ihany moa, fa rangahy kosa efa nahavita trano bongo ; ka nisaorany rafotsibe ; dia mba nifona kosa ny vavy ka nanao hoe : « mifon-jato, mifon'arivo aho rangahy, fa tsy mahafoy anao », nefa tsy nety lahy raha tsy ho azy koa ny androtokom-pananana dia nanaiky tsy satry rafotsibe, satria efa osa ka tsy mba hahavita trano tahaka azy. Izany, hono, no niandohan'ilay fiteny hoe : « kitay telo an-dalana ka ny roa alanon'ny lahy ; ny ray alanon'ny vavy » Anganon'ny Ntaolo

a. Hevi-teny :

- Tataro : rindrina.
- Ala-trano : an-tokontany.
- Nanaiky tsy satry : nanaiky tsy fidiny.
- Mihary : mitady, mivelona, mikarama.

b. Fahazoana ny lahatsoratra :

Hita eto ny fanjakam-behivavy sy ny fanjakan-dehilahy. Fony mbola tsihy ny trano dia ny vehivavy no masi-mandidy ; fa nony trano bongo kosa dia ny lehilahy.

Amin'ny ankapobeny ny endri-pamokarana Malagasy teo amin'ny vanim-potoana nifandimby dia mitaky fikoloana ny fihavanana sy fahombiazana amin'ny famokarana.

II. Fanoritsoritana ankapobeny :

Lafa-pamokarana = lafatra + famokarana. Izany hoe, tetika na fomba arahina mba hamokarana ara-toe-karena ny lafa-pamokarana. Ireto ny endrika nisehoan'izany nandritra ny vanim-potoana samihafa niainan'ny Malagasy :

➤ **Faha vazimba** : tsy mbola nisy ny lafa-pamokarana satria tsy namboly ary tsy niompy ny vazimba fa nioty sy nihaza.

➤ **Faha foko** : Efa nahay namboly sy niompy ny malagasy ary nanana firaisan-kina. Teto no nampiroborobo ny valin-tanana.

➤ **Faha mpanjaka** : Nisy lalàna nifehy ny fanjakana izay nanery ny olona hanome hanimpamokarana ho an'ny mpanjaka antsoina hoe : « vidin'aina, santa-bokatra, vola tsy vaky ». Noho izany, vao maika niroborobo ny valin-tanana.

➤ **Faha zanatany** : Ankoatra ny famelomana ny fianakaviana dia tsy maintsy manao asam-panompoana ho an'ny mpanjanaka. Toe-tsaina « samy maka ho azy » no nanazaran'ny mpanjanatany ny Malagasy. Noho izany dia rava ny firaisan-kina, foana ihany koa ny valin-tanana.

➤ **Fahaleovantena** : lafa-pamokarana mifototra amin'ny fahaleovantena no nisy satria mbola nanjaka ilay toe-tsaina samy maka ho azy. Efa nisy ny fandrosoana kely teo

amin'ny fitaovam-pamokarana. Na izany aza dia nisy namerina ny valin-tanana ny any ambanivohitra saingy isam-pianakaviana sisa no nahitana azy.

FEHINY : Nandritra ny vanim-potoana faha mpanjaka sy faha foko, ny lafa-pamokarana malagasy dia nifototra tamin'ny fihavanana sy firaisan-kina, izany hoe, ny mpiara-monina mihitsy no mamelona ny tsirairay, ny asa fambolena no hampiarana ny valin-tanana. Ny fanjanahantany no nandrava azy. Ankehitriny, samy manao izay ahavelomany ny ankohonana tsirairay. Ireto n voambolana ilazana ny valin-tanana : **Farimbona, fanandro, Indrana, Kifanomba, Tambirô.**

NY VALIN-TANANA

I. Famaritana :

Ny atao hoe valin-tanana dia lafa-pamokarana mifototra amin'ny fihavanana sy firaisan-kina izay atao eny ambanivohitra amin'ny seha-pamokarana vaventy toy ny fambolena, tao-trano, taopasana.

II. Ny endrika isehoany :

Tsy misy fampiasana vola fa fiaraha-miasa no ifanakalozana.

Ohatra : Androany fia manao ny asan-dRabe ny iray tanàna, rahampitso koa dia ny an-dRakoto koa no atao.

III. Ny tombotsoa azo avy aminy :

1. Tombotsoa ara-toe-karena :

- Tsy mampiasa vola.
- Betsaka ny asa vita.
- Vetivety dia vita daholo ny asa eo an-tanàna.
- Betsaka ny vokatra azo.

2. Tombotsoa ara-piaraha-monina :

- Voatandro ny fihavanana sy ny firaisan-kina.
- Misy ny fandriampahalemana.
- Tsy dia hita loatra ny tsy fitovian-tsaranga.

IV. Ny soatoavina fonosin'ny valin-tanana :

Ny atao hoe soatoavina dia soa eken'ny be sy ny maro mba hampirindra ny fiaraha-monina.

Ohatra : fihavanana, fifanampiana, ...

Ny soatoavina fonosin'ny valin-tanana dia fifankatiavana, fifanampiana, fihavanana, fanasoavana, firaisan-kina, fifampitsimbinana.

V. Ohabolana momba ny fiaraha-miasa :

- « Asa vadi-drano tsy vita raha tsy hifanakonana ».
- « Tao-trano tsy efan'irery ».
- « Izay mitambatra vato, izay misaraka fasika ».
- « Tsy misy manana ny ampy fa sambatra izay mifanampy ».
- « Ny firaisan-kina no hery ».
- « Soroka miara-milanja, tongotra miara-mamindra ».
- « Akanga maro tsy vakin'amboa ».
- « Mita be tsy lanin'ny mamba ».

NY LAFA-PAMOKARANA MIFOTOTRA AMIN'NY FAHALEOVANTENA

1. Famaritana :

Ny lafa-pamokarana mifototra amin'ny fahaleovantena dia lafa-pamokarana samy maka ho azy satria tsy ahitana taratra fiaraha-miasa intsony fa fampiasana vola hanakaramana olona no miseho.

2. Tombotsoa azo avy aminy :

a. Tombotsoa ara-toe-karena :

Tsy misy tombotsoa ho an'ny rehetra ny lafa-pamokarana samy maka ho azy raha tsy eo amin'ny fandrosoana ara-pitaovana sy ara-teknika. Noho izany dia ny mpanambola ihany no mahazo tombony be dia be.

b. Tombotsoa ara-piaraha-monina :

Ny fifaninanana eo amin'ny samy mpamokatra no tombotsoa azo avy aminy.

3. Lafy ratsiny :

Rava ny firaisan-kina.

Misongadina ny tsy fitovian-tsaranga : ny manana mihamanana, ny mahantra mihamahantra.

NY FEPETRA MAMPAHOMBY

NY FIHARIAN-KARENA

Ireo avy ny toe-tsaina ilaina hapahomby ny fiharian-karena :

Ny finoana : ilaina ny mino fa ho tratra ny tanjona hokendrena.

Ny fikirizana : betsaka ny olana hosedraina ka mila toe-tsaina tsy mety kivy.

Ny faharetana : tsy vita vetivety ny fiharian-karena satria zavatra kely na vitsy no ampitomboina ho lasa lehibe na maro.

Ny fahaizana : mba ialana amin'ny fanambakana.

NY FIFANDRAISAN'NY MALAGASY EO AMIN'NY TONTOLON'NY VELONA SY NY RAZAHA

Lesona 1 : NY FAHAFATESANA

Lahatsoratra iaingana : Ankehitriny, raha misy fahoriana...

Nanana ny zava-ninoany sy nosaininy ny malagasy raha misy maty. Betsaka amin'ireny fomba amam-panao ireny no mbola tazomina hatramin'ny ankehitriny. Araka izany, ny teny entiny entina hampiononana sy hanome hery ny mana-manjo dia mitohy. Arahina vola izany, antsoina hoe : « rambon-damba, solon-kofehy, solon-dranombary tsy masaka, faho-dranomaso, ... » Ny fiandrasam-paty dia efa vitsy no manao izany mba ahakely ny fandania. Nofadiana ny mandevina andro talata sy ny alakamisy ary na hitsapa alahelo aza dia ny takariva efa mody masoandro vao tontosaina izany. Tsy mba miady amam-paty ny Malagasy hany ka na misy aza izay fifamaliana sy tsy nifanarahana faha-velona dia tsy mba natao mihitsy ny « tsy mifandevy-maty ». Ankehitriny dia efa nilaozana ilay fomba taloha hoe « tsy miraotra » rehefa maty havana akaiky toy ny vady andefimandry. Mbola misy ihany ny manokana andro hiarahana misasa eny amin'ny renirano andro vitsy aorian'ny fandevenana. Efa vitsy kosa ny misaona maharitra ela be. Ny sasany aza manova izany ho akanjo fotsy satria kristianina. Ny hafa moa dia tsy misaona mihitsy. Ny zavamananena toy ny radio sy fahitalavitra dia azo henoina rehefa vita ny fandevenana.

I. Hevi-teny :

- Mana-manjo : ny fianakavian'ny maty.
- Mitsapa alahelo : mamangy fahoriana.
- Tsy miraotra : tsy mibango, tsy mihogo volo.
- Misasa (aorian'ny fandevenana) : midio tanteraka ny fianakaviana mana-manjo.

II. Fanadihadiana :

1. Famaritana :

- Atao hoe maty ny zava-maniry rehefa maina ny raviny, ny vatany ary ny fakany.
- Atao hoe maty ny biby na ny olona rehefa tsy mitempo intsony ny fony ary tsy mikoriana itsony ny rà ao anatiny.

2. Ny fisehon'ny riba :

a. Ny miala aina :

Adidin'ny velona ny manamora ny ady ataon'ny miala aina :

- Atao avo ny ondany na tohanana avy ao an-damosiny izy.
- Raha vao tapitra ny ainy dia ahirina ny masony, akombona ny vavany ary atsotra ny rantsambatany rehetra.
- Diovina tanteraka ny razana, tampenana ny lavaka rehetra ao aminy ary soloina ny fitafiany. Izany rehetra izany dia atao alohan'ny hahatongavan'ny mpamangy.

b. Ny fizaran'asan'ny fianakaviana :

Raha vao maty ny olona iray dia :

- Misy mijanona mikarakara ny razana.
 - Misy mikarakara ny taratasy ilaina sy miantso mpitsabo.
- Misy koa mamandre ny havana aman-tsakaiza.

c. Ireo fomba fiteny manodidina ny fahafatesana :

- **Miala aina** : miady aina, manary aina, efa eo ambava-haonan'ny fahafatesana.
- **Maty** : nodimandry, nindaosin'ny fahafatesana, lasa any amin'ny varo-tsy mifody, lasa any ambany rangolahy (efa voalevina), nantsoin'ny Ray hody any aminy, lasan'Andriamanitra, miamboho (andriana).
- **Alevina** : asitrika, afenina (andriana), aterina na apetraka ao amin'ny fasan-drazany.
- **Manary ratsy** : mamoka ny maloto rehetra ao amin'ny miala aina.
- **Manirina** : manakimpy ny mason'ny maty.
- **Hamama** : tantin-tsaoka, tapa-damba hamatorana ny vavan'ny maty hikombona.
- **Henan-dofa (hena ratsy)** : ny hen'omby atao sakafo mandritra ny fahoriana.
- **Mamonjy taitra** : ny manodidina dia tonga avy hatrany manampy ny mana-manjo raha vao mandre ilay fahoriana.
- **Fao-dranomaso** : solon-drambon-damba, solon-dranombary tsy masaka.

3. Hevitra fonosin'ny riba :

- **Ny fikarakarana ny faty** dia midika fitiavana sy fanajana azy. Henatra ho an'ny mana-manjo ny razana tsy voakarakara.
- **Ny fampianjoana tsara ny razana** dia midika fanomanana azy hiditra amin'ny fiainambaovao.
- **Ny vonjy taitra** dia midika firaisan-kina sy fihavanana.
- **Ny famangiana manjo** dia midika fiaraha-miory, firaisan-kina ary indrindra fihavanana.
- **Ny sakafo tsizarizary amin'ny fahoriana** dia fanehoana ny alahelo ety ivelany noho ny hafenoan-drano be loatra.
- **Fandikana razana** ho an'ny zaza madinika dia mba tsy arahin-dolo.
- **Ny fandoroana zavatra eo an-tokonana** raha avy mandevina dia midika fidiovana sy fandroahana ny lolo mba tsy hiditra an-trano.

4. Ny lanjan'ny fandevenana eo amin'ny fiaraha-monina :

Zava-dehibe ho an'ny Malagasy ny fanatrehana ny fandevenana noho ireto antony ireto :

- Tsy mitovy amin'ny biby ny olombelona fa omena hasina rehefa alevina.
- Eo no fanatanterahana ny hafatry ny maty.
- Eo no fanandratana ilay maty ho Tompokolahy na Tompokovavy.
- Fanomezam-boninahitra ny velona sy fara-veloma.

III. Ohabolana manodidina ny fahafatesana :

- « Ambany fandry fa ambony fijery ».
- « Raha maty aho matsa rahavana, ... ».
- « Fahoriana tsy vitan-tsetsetra ».
- « Velona tsy raharahiana koa maty vao iaraha-malala ».
- « Singam-bolo tsy mahafehy faty ».
- « Ny anongotsongona ny maty tahotra ny handevim-belona ».
- « Raha razam-be tsy hitahy, fohazy hiady vomanga ».
- « Arakaraka ny zaza maty no isan'ny lamba mena ».
- « I Kiala momba tsy tian-drainy maty vao iaraha-malala ».

Lesona 2 : NY FAMADIHANA

Lahatsoratra iaingana : Diso fanantenana

Someboseby fatratra ny tao an-tanànan'i Malazabe tamin'io andro lehibe amin-dry Rabeharana io. Hofonosin-damba Itompokolahy Rainibeharana sy Itompokovavy Ralandisoa. Omby efatra no novonoina. Mpanao hira gasy roa tonta no hikatroka. Vory ny olona, tsy ny tao an-tanàna ihany fa hatrany amin'ireo tanàna manodidina. Lanonana makadiry ity anio ity. Faly volony ramatoa Ratompo fa sambany izao ireo havany maro be no handia ny tanànan'i Malazabe. Seriny ery izy manao ny fitafiany sy ny firavaka tsara indrindra mba tsy haharesy tondro-maso an'Ingahy Rabeharana vadiny. Nony nifarana iny andro iny dia niarahaba tena tokoa izy mivady satria hita fa tena nety tokoa ny natao rehetra. Afa-po ny mpihinan-kanina ary tsy diso anjara nenti-nody no sady nankasitraka avokoa ny vary be menaka. Nifampitana tsara zareo mpihira gasy. Tena « sakamalao sy havozo ka samy manana ny hanitra ho azy ». Nikoizana ny kabary nataon'ny Ray aman-dRenin'ny tanàna, heni- pisaorana ny fokonolona, fatratra ny hatsaran'ireo lambamena izay naseho ny vahoaka fa tena nanome voninahitra ny velona mihitsy. Feno tokoa ny fotoana ary ny ambonin'izany, dia akory ny hafalim-pondRatomp nony naharomboka ny tsihy avy namonosana vetivety ny razana, ary feno fanantenana ko aizy raha nametraka iny teo ambany kidorony !... Lasa ny andro, nihodina ny volana, nikorintsana ny amberivatra, tampi-kintsana ny ravimangahazo... lasa koa tsy hitahita ny herin-taona manaraka anefa tsy nitoe-jaza Ratompo. Latsaka tanaty famoizam-po izy raha niteny tamin'Ingahy Rabeharana hoe : « Eny, hoy a ho, Rabeharana, nitalaho aho fa tsy nahazo, nanantena aho anefa nangaina, inona intsony no azoko atao ?... Tsia, aoka izay fa afa-po aho! ». Clarisse

RATSIFANDRIAHAMANANA

Tamberin-teny

I. Hevi-teny :

- Makadiry : goavana
- Haharesy tondro-maso : hampitsanga menatra
- Miarahaba tena : midoka tena
- Tsy diso anjara : nahazo anjara
- Nikoizana : nampihaiiky
- Amberivatra : zava-maniry misy voany mitovy amin'ny soja
- Havozo : zava-maniry mitovy endrika amin'ny sakamalao nefa hafa dia hafa ny fofony
- Heni-pisaorana : Nahazo fisaorana sahaza azy.
- Fatratra : lafatra
- Mitoe-jaza : mitsaika

II. Fanadihadiana lahatsoratra :

1. Fahazoan-dahatsoratra :

a. Manomeza teny tokana ao anaty lahatsoratra mitovy hevitra amin'ny

hoe « somokotra » :

Valiny : Seriny.

b. Manomeza teny tokana ao anaty lahatsoratra mifanohitra hevitra amin'ny hoe « Makadiry » :

Valiny : Bitika.

2. Hevitra ao amin'ny lahatsoratra :

a. Nahoana no lazaina fa feno ny fotoana nandritra ity famadihana ity ? Valiny : satria tao ny kabary, ny mpihira gasy, ny vary be menaka, famonosam-damba ny razana.

b. Fintino amin'ny fehezanteny tsy mihoatra ny efatra ny hevi-dehibe raiketin'ny lahatsoratra :

Valiny : Nanao famadihana makotrokotroka Rabeharana mivady.

Tamin'izany dia nahazo ny tsihy nifonosan'ny razana Ratompo ka faly aok'izany. Kanjo herin-taona taty aoriana dia tsy nitoe-jaza akory izy ka naomy fo.

3. Sokajin-dahatsoratra inona no hita eto ?

Valiny : Sokajin-dahatsoratra mitantara no hita eto.

4. Manomeza fanamarinana efatra :

Valiny : ahitana toerana : mangabe, fotoana : tamin'io andro lehibe io, mpandray anjara : ratompo sy rabeharana, teny savily : hoy, hoe.

III. Fanadihadiana momba ny Riba :

1. Famaritana :

a. Hevitra ara-bakiteny :

➤ **Famadihana** : avadika ny razana.

➤ **Famonosan-damba** : fonosina lamba vaovao ny razana.

➤ **Famolavolana taolam-balo** : angonina ireo taolam-balo miparitaka ary averina fonosina ny vonon-tany.

➤ **Sao-drazana** : fiaraha-mifaly amin'ny tompon-draharaha, fanajana sy fanomezamboninahitra azy, fandraisana anjara amin'ny fikarakarana.

➤ **Omby saotra** : sorona fangataham-pitahiana, nofon-kena mitam-pihavanana. b.

Foto-kevitra ny famadihana :

Ny famadihana dia midika :

➤ Fahatsiarovana ireo razambe niaviana.

➤ Fangataham-pitahiana amin'ny razana.

➤ Fanajana sy fikarakarana ny razana ho setrin'ny fangataham-pitahiana. ➤

Fihaonan'ny fianakaviana iray razana niaviana.

➤ Fanamafisana ny fihavanan'ny fianakaviana sy fifankahalalana bebe kokoa.

2. Ny endrika isehoan'ny riba :

➤ Mivory herin-taona mialoha ny tompon-draharaha mandinika ny holaniana sy mizara ny loloha.

➤ Ny vanin'andro sy ny fombafomba rehetra kosa dia ny mpanandro no tompo-marika. ➤

Alohan'ny famahanana no anoloran'ny havana aman-tsakaiza ny sao-drazana ho an'ny tompon-draharaha.

➤ Rehefa vita ny famahanana vao makeny amin'ny fasana mitondra tsihy vaovao, lamba,

CONTACT: 0337868959

PAGE FB : HENINTSOA SOLOTIANA

toaka.

➤ Apetraka eo ambonin'ny tsihy ny razana, atao mahazo andro tsara, ampofoin'ny zana-drazana avy eo vao fonosina.

➤ Rehefa vita ny famonosan-damba dia asitrika indray.

➤ Matetika dia hifandrombahan'ny olona ireo tsihy ipetrahan'ny razana.

3. Ny hevitra fonosin'ny riba :

➤ **Tsihy ifandrombahana** : Heverina fa hitondra fahasavana sy fitahiana ho an'izay mahazo azy.

➤ **Toaka** : hafaliana, hafanana, fahasahiana, fanaiovana.

➤ **Valala fiandry fasana** : fianakaviana mijanona eo amin'ny tanindrazana mikarakara ny lova

navelan'ny razana.

4. Ireo fomba fiteny manodidina ny famadihana :

➤ **Ny tantana** : famahanana ny olona manotona ny lanonana.

➤ Ny loloha : adidy.

➤ **Zana-drazana** : tompon-draharaha, taranaka, tompon'anaran-dray, mason-dranony, tompo mason-ketra.

➤ **Sao-drazana** : tsodrano, kao-drazana, atero ka alao, solon-dravin-tsara.

➤ **Famongarana** : famoahana ny razana ho fonosin-damba avy ao am-pasana.

5. Ohabolana mikasika ny razana :

➤ « Ny razana dia ambany fandry fa ambony fijery ».

➤ « Raha razambe tsy hitahy, fohazy hiady vomanga ».

➤ « Aza manalokaloka ohatra ny razana tsy hitahy ».

➤ « Lambo soso-nify, nentim-paharazana ».

NY TSIRIN-TENY AO AMIN'NY MATOANTENY

I. Ny tovana :

Karazany Vokatry ny fampiasana azy Ohatra

1. Tovona tsy mivaky :

a ; voa ; tafa

2. Tovona mivaky :

mφ ; mi ; ma ; manaha ; mana

➤ Mety tsy hisy vokany.

➤ Mety hilatsaka ny zana-peo hiafaran'ny tovana.

➤ Mety hiova ny renifeo iafaran'ny tovana.

➤ Mety hiova ny renifeo iandohan'ny fototeny.

➤ Mety hilatsaka ny renifeo iandohan'ny fototeny.

➤ Mety hiasa ny zana-peo iafaran'ny tovana sy iandohan'ny fototeny.

Alamina : **a** – lamina

Tafody : **taf(a)** – ody

Nindrana : **n** – **φ** – indrana

Namboly : **n** – **an** – voly

m **b**

Namaly : n – an – (v)aly

m

Hahazo : h – aha – azo a

II. Ny tovana :

Karazany Vokatry ny fampiasana azy Ohatra

3. Tovana mandidy

: a ; o ; y

4. Tovana tsotra :

ina ; ana

- Mety hilatsaka ny zana-peo iafaran'ny fototeny.
- Mety hisokatra ny zana-peo iray ao amin'ny fototeny.
- Tsy maintsy mikisaka ny vanim-peo iray miankavanana ny tsindrimpeo.
- Mety hiova ny renifeo iafaran'ny fototeny.
- Mety hiravina ny zana-peo iafaran'ny fototeny sy iandohan'ny tovana.
- Mety hitaky fanatsarampeo « v, s, z, n » na fanitapototeny « av, as, az, an » ny tovana.

Hevero : hevi tr(a) – o e r

Sasana : sasa – ana a

Raisina : rai – s – ina

III. Ny tsirin-teny sara-droa :

Karazany Vokatry ny fampiasana azy

Ohatra ... - - ana

... - - ina

Mihatra ao amin'ny

fototeny avokoa ny vokatry

ny fampiasana tovana sy

tovana. Ahazoana :

ah(a) - azo - ana

Indramina

φ - indran(a) -

ina m

IV. Ny filazam-potoana :

1. Fifamaliana telo lafy :

a. n / m / h (lasa / ankehitriny / ho avy)

Ohatra : N – φ – indrana (nindrana)

b. no / φ / ho (lasa / ankehitriny / ho avy)

Ohatra : φ – indran(a) – ina (indramina)

m

2. Fifamaliana roa lafy :

a. φ / ho (ho avy / tsy ho avy)

Ohatra : φ – avy ny orana / Ho avy ny orana.

b. t / φ (lasa / tsy lasa)

Ohatra : φ – amin'ny herinandro ny fanadinana. (tsy

lasa) Tamin'ny herinandro ny fanadinana. (lasa)

V. Ny mpisolo tena tampisaka :

CONTACT: 0337868959

PAGE FB : HENINTSOA SOLOTIANA

Laharana T. feno Ohatra T. tsy feno Ohatra

1234

(manafangaro)

4 (manavaka)

56

- ko

- nao

- ny

- ntsika

- nay

- nareo

- ny

φ – lasa – **ko**

φ – lasa – **nao**

φ – lasa – **ny**

φ – lasa – **ntsika**

φ – lasa – **nay** φ

– lasa – **nareo** φ

– lasa – **ny**

- o

- ao

- ny

- tsika

- ay

- areo

- ny

φ – a – lahatr(a) – **o** φ

– a – lahatr(a) – **ao** φ –

a – laha(tra) – **ny** φ – a

– laha(tra) – **tsika** φ –

a – lahatr(a) – **ay** φ – a

– lahatr(a) – **areo** φ – a

– laha(tra) – **ny**

NY FIFANDRAISAN'NY FEHEZAN-KEVITRA AO ANATIN'NY FEHEZANTENY

I. FANAFOHIZAN-TENY

- **EM** : enti-milaza.
- **L** : lazaina.
- **RF** : reny fameno.
- **F** : fameno.

II. FAMARITANA :

1. Ny fehezanteny :

Ny fehezanteny dia andian-teny :

- Mahalaza hevitra feno.
- Fehezin'ny sora-baventy eo am-piandohana ary teboka (.) eo am-pamaranana.
- Manaraka ny lantom-peo miaka-midina.
- Ahitana anjara asa fototra iray na mihoatra.

Ohatra :

Andro firavoravoana lehibe ny famadihana ka mihaingo fatratra ny tompon-draharaha.

EMLEML

2. Ny fehezanteny kely indrindra :

Ny atao hoe fehezanteny kely indrindra dia fehezanteny tsy manana afa-tsy vaniny roa (EM sy L) na telo (EM, L ary RF) nefa mahalaza hevitra feno.

Ohatra :

Novorina ny vahoaka.

EM L

FANAMARIHANA

:

Ny mpisolo tena tampisaka rehefa miaraka amin'ny EM matoanteny dia RF no anjara asany.

Ohatra :

Hovelesi-**ko** amin'ny firitsoka ianao.

EM**R**FL

3. Ny fehezan-kevitra :

Ny fehezan-kevitra dia andian-teny :

- Tsy afa-misaraka amin'ny anjara fototra iray.
- Voafaritra ao anaty fehezanteny iray.

FANAMARIHANA :

Ny fehezan-kevitra dia tsy ahitana afa-tsy anjara asa fototra iray.

Afaka miaraka tsiroaroa na mihoatra ao anaty fehezanteny iray ny fehezan-kevitra. Ny fehezan-kevitra maromaro ao anaty fehezanteny iray dia tsy maintsy manana mpampifandray tsiroaroa.

III. NY MAMPIFANDRAY FEHEZAN-KEVITRA

: Ohatra :

Rehefa tonga ny mpanotrana. dia manolotra tsodrano (ny mpanotrana). **ka** notolorana sakafo (ny mpanotrana).

EMLEMLEML

- Misy karazany roa ny mpampifandray.

1. Ny mpampitohy fehezan-kevitra :

Ny mpampitohy fehezan-kevitra dia teny :

- Tsy matoanteny.
- Tsy azo atao EM, L ary RF.
- Mampitohy fehezan-kevitra roa mitovy karazana.

Ireto avy ny mpampitohy fehezan-kevitra fampiasa matetika : **ka, ary, sy, dia, na, sa, saingy, nefa, sady ... no, faingo, ...**

Ohatra : « ka » dia mpampitohy ny fehezan-kevitra faharoa sy fahatelo eo amin'ny ohatra ambony.

- Mba hahafantarana fa **mpampitohy** ny mampifandray fehezan-kevitra roa dia azo zaraina ho fehezanteny roa ireo fehezan-kevitra roa ireo.

2. Ny mpampiankina fehezan-kevitra :

Ny mpampiankina fehezan-kevitra dia teny :

- Tsy matoanteny.
- Tsy azo atao EM, L ary F.
- Mampiankina fehezan-kevitra iray (na mihoatra) amina fehezan-kevitra hafa.

Ireto avy ny mpampiankina fehezan-kevitra fampiasa matetika : **fa, raha, satria, rehefa, nony, na dia ... aza, kanjo, noho izany, izy koa.**

Ohatra : « rehefa » dia mpampiankina ny fehezan-kevitra voalohany amin'ny fehezan-kevitra faharoa sy fahatelo.

IV. NY KARAZANA FEHEZAN-KEVITRA SY NY FIFANDRAISANY :

1. Ny fehezan-kevitra mahaleo tena :

Atao hoe mahaleo tena ny fehezan-kevitra ao anaty fehezanteny iray raha toa ka :

- Fehezan-kevitra iray ao anaty fehezanteny iray.
- Fehezan-kevitra maromaro ao anaty fehezanteny iray nefa **tsy misy mpampiankina** mampifandray azy ireo.

Ohatra : Vahavahao ny fehezan-kevitra ary lazao ny fifandraisany. (BEPC)

Andro firavoravoana ny famadihana ary tena mahafaly ny zana-drazana (ny famadihana).

EMLEML

Valiny :

- ✓ Misy fehezan-kevitra roa ny fehezanteny.
- ✓ Fehezan-kevitra voalohany : « Andro ... famadihana », mahaleo tena.
- ✓ Fehezan-kevitra faharoa : « ary ... (famadihana) », mahaleo tena.
- ✓ ary : mpampitohy
- ✓ Noho izany, ny fifandraisany dia fehezan-kevitra roa mahaleo tena mifampitohy.

2. Ny fehezan-kevitra mifampiankina :

Ny fehezan-kevitra mifampiankina dia ahitana :

- Fehezan-kevitra **miankina** izay ampidirin'ny **mpampiankina**.
- Fehezan-kevitra **iankinana** izay **tsy misy mpampiankina**.

Ohatra : Vahavahao ny fehezan-kevitra ary lazao ny fifandraisany. (BEPC)

Raha naharomboka ilay tsihy Ratompo dia faly tokoa (Ratompo).

EMLEML

Valiny :

- ✓ Misy fehezan-kevitra roa ny fehezanteny.
- ✓ Fehezan-kevitra voalohany : « Raha ... Ratompo », miankina.
- ✓ Fehezan-kevitra faharoa : « dia ... (Ratompo) », iankinana.
- ✓ Rehefa : mpampiankina.
- ✓ Noho izany, ny fifandraisany dia fehezan-kevitra roa mifampiankina.

FANAMARIHANA 1:

Ny fehezan-kevitra **miankina** dia mety mifampitohy.

Ohatra : Vahavahao ny fehezan-kevitra ary lazao ny fifandraisany. (BEPC)

Rehefa tonga ny mpanotrana ka vonona ny mason-dranony dia manomboka ny lanonana.

EMLEMLEML

Valiny :

- ✓ Misy fehezan-kevitra telo ny fehezanteny.
- ✓ Fehezan-kevitra voalohany : « Rehefa tonga ny mpanotrana », miankina.
- ✓ Fehezan-kevitra faharoa : « ka vonona ny mason-dranony », miankina.
- ✓ Fehezan-kevitra fahatelo : « dia manomboka ny lanonana », iankinana.
- ✓ Rehefa : mpampiankina.
- ✓ ka : mpampitohy.
- ✓ FIFANDRAISANY :

- Fehezan-kevitra I sy II : miankina mifampitohy.
- Fehezan-kevitra I sy III : mifampiankina.
- Fehezan-kevitra II sy III : mifampiankina.

FANAMARIHANA 2:

Ny fehezan-kevitra **iankinana** dia mety mifampitohy.

Ohatra : Vahavahao ny fehezan-kevitra ary lazao ny fifandraisany. (BEPC)

Diso fanantenana izy sady velon-taraina (izy) fa tsy nitoe-jaza akory (izy)

EMLEMLEML

Valiny :

- ✓ Misy fehezan-kevitra telo ny fehezanteny.
- ✓ Fehezan-kevitra voalohany : « Diso fanantenana izy », iankinana.
- ✓ Fehezan-kevitra faharoa : « sady velon-taraina (izy) », iankinana.
- ✓ Fehezan-kevitra fahatelo : « fa tsy nitoe-jaza akory (izy) », miankina.
- ✓ fa : mpampiankina.
- ✓ sady : mpampitohy.
- ✓ FIFANDRAISANY :

- Fehezan-kevitra I sy II : iankinana mifampitohy.
- Fehezan-kevitra I sy III : mifampiankina.
- Fehezan-kevitra II sy III : mifampiankina.

- **R.EM** : reny enti-milaza.
- **R.L** : reny lazaina.
- **R.F** : reny fameno.

- **Z.EM** : zanaka enti-milaza.
- **Z.L** : zanaka lazaina.

➤ Ireto mpampiankina ireto dia afaka mampiditra fehezan-kevitra iray **mitsofoka** ao anaty fehezan-kevitra hafa.

➤ Ireny fehezan-kevitra mitsofoka ireny dia mety ahitana anjara asa tokana : RL na RF.

« **Raha, fa, ho, sao** »

Ohatra 1 : Marina fa tokony handray anjara ny tsirairay. R.EM Z.EM RF Z.L

R.L

Ohatra 2 : Nilaza izy fa ho tonga ny lehibe. R.EM R.L Z.EM Z.L

RF

➤ Ny anjara asa Z.L sy Z.EM dia natokana ho an'ny teny ao anaty fehezan-kevitra mitsofoka.

➤ Ny anjara asa R.EM sy R.L kosa dia natokana ho an'ireo ivelan'ny fehezan-kevitra mitsofoka.

NY FITODIKY NY FEHEZANTENY MANANA EM matoantenany

A. Fanafohizan-teny :

- **HAD** : Hevitra ara-drafitra.
- **EM** : enti-milaza.
- **L** : lazaina
- **RF** : reny fameno.
- **FKI** : fehezanteny kely indrindra. **B. Famaritana :**

1. Ny fitodika :

Raha vao voatonona ny fehezanteny irey dia ny teny mitana ny anjara asa lazaina no itodihan'ny maso sy ny saina. Noho izany dia ambara fa : **mitodika amin'ny L ny fehezanteny.**

Ohatra :

Nahafaty baolina i Carolus. L

2. Ny hevitra ara-drafitra : (HAD)

Tsy mitovy ny fitodiky ny fehezanteny tsirairay satria miankina amin'ny hevitra (H) fonosin'ny lazaina (L) ao anaty fehezanteny izay tsy maintsy hamarinina ara-drafitra (A.D).

Ohatra 1: Nomen'ny mpitsara karatra mavo i Bolida.

L iharana

Ohatra 2 : Ny mpitsara no nanome karatra mavo an'i Bolida.

L mpanao

C. Fanamarihana :

➤ Mba ahitana ny fitodiky ny fehezanteny dia maintsy tadiavina ny HAD ny L. ➤

Mba ahitana ny HAD ny L dia fepetra roa no tsy maintsy fenoina :

- Ny fehezanteny kely indrindra. (FKI)
- Ny tsirin-teny ao amin'ny EM matoantenany.

CONTACT: 0337868959

PAGE FB : HENINTSOA SOLOTIANA

D. Ny HAD ny L manana EM matoanteny :

I. Ny HAD ATAO :

1. Ny L atao :

Ny lazaina atao dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany roa.
- EM matoanteny : ahitana « a- ».

✓

Fehezanteny kely indrindra : Nalavo ilay omby. (mivany roa)

EM L

✓

EM matoanteny « nalavo » : N(o) – a – lavo.

✓

Noho izany dia **atao** ny HAD ny L.

2. Ny RF atao :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « atao » dia ambara fa RF atao io RF io.

Ohatra : *Tadiavo ny HAD ny RF.*

Nandroso ny heviny ny andriana.

RF atao

✓

Avadika ho L ny RF : Ny heviny no naroson'ny andriana.

✓

Fehezanteny kely indrindra : Ny heviny no naroso. (mivany roa)

L EM

✓

EM matoanteny « naroso » : N(o) – a – roso.

✓

Noho izany dia **atao** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha ATAO no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **atao** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **atao** ny EM.

II. Ny HAD FITAOVANA :

1. Ny L fitaovana :

Ny lazaina fitaovana dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany telo.
- EM matoanteny : ahitana « a- ».

RF iharana.

Ohatra : *Tadiavo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Tady no nasingotra ilay omby vositra.

LEMRF

✓

Fehezanteny kely indrindra : Tady no nasingotra ilay omby. (mivany telo)

LEMRF

✓

EM matoanteny « nasingotra » : N(o) – a – singotra.

✓

Fitaovana ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L fitaovana ny fehezanteny.

2. Ny RF fitaovana :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « fitaovana » dia ambara fa RF fitaovana io RF io.

Ohatra : *Tadiavo ny HAD ny RF.*

CONTACT: 0337868959

PAGE FB : HENINTSOA SOLOTIANA

Nototofana vato ny arabe simba.

RF fitaovana

- ✓ Avadika ho L ny RF : Vato no natototra ny arabe simba.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Vato no natototra ny arabe. (mivany telo)

LEMRF

- ✓ EM matoanteny « natototra » : N(o) – a – tototra.
- ✓ Noho izany, **fitaovana** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha FITAOVANA no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **fitaovana** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **fitaovana** ny EM.

III. Ny HAD IHARANA :

1. Ny L iharana :

Ny lazaina iharana dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany roa.
- EM matoanteny : ahitana « -ina ; -ana ; ... -ina ; φ ; -in ». ➤

RF mpanao.

Ohatra 1 : *Tadiavo ny fitodiky ny*

fehezanteny. Kiry toy izany no ilaintsika.

L iharana EM

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Kiry no ilaina. (mivany roa)

L EM

- ✓ EM matoanteny « ilaina » : φ – φ – ila - **ina**.
- ✓ **Iharana** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L iharana ny fehezanteny.

Ohatra 2 : *Tadiavo ny HAD ny L*.

Tinendry ny talen-tsekoly

vaovao. EM L iharana

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Tinendry ny tale. (mivany roa)

EM L

- ✓ EM matoanteny « tinendry » : t – in – endry. ✓

Iharana ny HAD ny L.

Ohatra 3: *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny*.

Lasako ny entana nafaranao.

EM L iharana

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Lasa ny entana. (mivany roa)

EM L

- ✓ EM matoanteny « lasa » : φ – lasa.
- ✓ **Iharana** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L iharana ny fehezanteny.

2. Ny RF iharana :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « iharana » dia ambara fa RF iharana io RF io. Ohatra 1: *Tadiavo ny HAD ny RF*.

Nangalatra paiso teo

izy. RF iharana

- ✓ Avadika ho L ny RF : Paiso no nangalariny teo.

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Paise no nangalariny. (mivany roa)
- L EM
- ✓ EM matoanteny « nangalarina » : N(o) – an – halatr(a) - ina. (an- ... -ina) g
- r
- ✓ Noho izany, **Iharana** ny HAD ny RF.

- ✓ Avadika ho L ny RF : Ny asa no vitan'ny iray tanàna.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Ny asa no vita. (mivany roa)
- L EM
- ✓ EM matoanteny « vita » : φ – vita.
- ✓ Noho izany, **Iharana** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha IHARANA no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **iharana** ny fehezanteny.
- Matoantenin'ny **iharana** ny EM.

IV. Ny HAD MPANAO :

1. Ny L mpanao :

Ny lazaina mpanao dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany telo.
- EM matoanteny : ahitana « mi- ; ma- ; man- ; mφ - ; maha- ; mana- ».
- RF iharana na atao na mpamari-toe-javatra.

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Nanana fikirizana ny vazaha. (mivany telo)
- ✓ RF mpamari-toe-javatra.
- ✓ EM matoanteny « nanana » : N – φ – anana. (nφ-)
- ✓ **Mpanao** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpanao ny fehezanteny.

Ohatra 2: *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Nandefa fiaramanidina izy ireo.

EM RF atao L mpanao

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Nandefa fiaramanidina izy ireo. (mivany telo)
- ✓ RF atao.
- ✓ EM matoanteny « nandefa » : N – an – lefa. (nan-)

d

- ✓ **Mpanao** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpanao ny fehezanteny.

2. Ny RF mpanao :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpanao » dia ambara fa RF mpanao io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny teny voatsipika.*

Vitany tokoa ilay fiaramanidina.

RF mpanao

- ✓ Avadika ho L ny RF : Izy tokoa no nahavita ilay fiaramanidina.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Izy no nahavita ilay fiaramanidina. (mivany telo)

LEMRF

- ✓ EM matoanteny « nahavita » : **n** – **aha** – vita. (naha-)
- ✓ Noho izany, **mpanao** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha MPANAO no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **mpanao** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **mpanao** ny EM.

V. Ny HAD MPANDRAY :

1. Ny L mpandray :

Ny lazaina mpandray dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany telo.
- EM matoanteny : ahitana « **-ana** ».
- RF atao.

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Notsipazana fotsimbary ny akoho. (mivany telo)
- ✓ RF atao.
- ✓ EM matoanteny « notsipazana » : No – tsipi/a – z – **ana**. (-ana)
- ✓ **Mpandray** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpandray ny fehezanteny.

2. Ny RF mpandray :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpandray » dia ambara fa RF mpandray io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny teny voatsipika.*

Afafy amin'ny voly ny fanafody.

RF mpandray

- ✓ Avadika ho L ny RF : Ny voly no fafazana fanafody.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Ny voly no fafazana fanafody. (mivany telo)
- ✓ EM matoanteny « fafazana » : fafi/a – z – **ana**. (-ana)
- ✓ Noho izany, **mpandray** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha MPANDRAY no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **mpandray** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **mpandray** ny EM.

VI. Ny HAD SEHATRA :

1. Ny L sehatra :

Ny lazaina sehatra dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany roa.
 - EM matoanteny : ahitana « **mi-** ; **ma-** ; **man-** ; **mφ-** ; **-om-** ; **φ-** ».
- Ohatra 1: *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Tonga ny ririnina.

EM L sehatra

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Tonga ny ririnina. (mivany roa)
- ✓ EM matoanteny « tonga » : **φ** – tonga. (φ-)
- ✓ **Sehatra** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L sehatra ny fehezanteny.

Ohatra 2: *Omeo ny HAD ny*

L. Tomombana ny laza adina.

EM L sehatra

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : tomombana ny laza adina. (mivany roa)
- ✓ EM matoanteny « tomombana » : **φ** – t – **om** – ombana. (-om-)
- ✓ **Sehatra** ny HAD ny L.

2. Ny RF sehatra :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « sehatra » dia ambara fa RF sehatra io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny teny voatsipika.*

Ny fikirizany no nampandroso ny vazaha.

RF sehatra

- ✓ Avadika ho L ny RF : Ny vazaha no nandroso noho ny fikirizany.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Ny vazaha no nandroso. (mivany roa)

L EM

- ✓ EM matoanteny « mandroso » : **m** – **an** – roso. (man-)

dr

- ✓ Noho izany, **sehatra** ny HAD ny teny voatsipika.

3. Fanamarihana :

Raha SEHATRA no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **sehatra** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **sehatra** ny EM.

VII. Ny HAD MPAMARI-TOE-JAVATRA :

1. Ny L mpamari-toe-javatra :

Ny lazaina mpamari-toe-javatra dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- Fehezanteny kely indrindra : mivany roa na telo.
- EM matoanteny : ahitana « ...- **-ana** ».

Ohatra : *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Hariva maty masoandro no amangiana ny mana-manjo. L mpamari-toe-javatra

- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Hariva no amangiana ny mana-manjo. (mivany telo)
- ✓ EM matoanteny « amangiana » : **φ** – **an**/m – (v)angi – **ana**. (an- ... -ana)

✓ **Mpamari-toe-javatra** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpamari-toe-javatra ny fehezanteny.

2. Ny RF mpamari-toe-javatra :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpamari-toe-javatra » dia ambara fa RF mpamari-toe-javatra io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF.*

Teo an-kianja no novoriana ny vahoaka.

RF mpamari-toe-javatra.

- ✓ Avadika ho L ny RF : Teo an-kianja no namoriana ny vahoaka.
- ✓ Fehezanteny kely indrindra : Teo no namoriana. (mivany roa)

L EM

- ✓ EM matoanteny « namoriana » : n(o) – **an**/m – r(v)ori – **ana**. (an- ... -ana)
- ✓ Noho izany, **mpamari-toe-javatra** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha MPAMARI-TOE-JAVATRA no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **mpamari-toe-javatra** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **mpamari-toe-javatra** ny EM.

VIII. Ny HAD MPIFANAO :

1. Ny L mpifanao :

Ny lazaina mpifanao dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- EM matoanteny : ahitana **vakiny miova** + « -if- » (-amp ; -ank) + **vakiny tsy miova**.
Ohatra : *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Tsy mba nifankahala mihitsy ny malagasy.

EM L mpifanao

- ✓ EM matoanteny « nifankahala » : **N** – **if** – **ank** – **a** – hala. (nifanka-)
- ✓ **Mpifanao** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpifanao ny fehezanteny.

2. Ny RF mpifanao :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpifanao » dia ambara fa RF mpifanao io
RF
io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF.*

Nifanarahan'izy ireo ny asa atao.

RF mpifanao.

- ✓ Avadika ho L ny RF : izy ireo no nifanaraka ny asa atao.

L EM

- ✓ EM matoanteny « nifanaraka » : **n** – **if** – **an** – araka. (nifan-) ✓
- Noho izany, **mpifanao** ny HAD ny RF.

3. Fanamarihana :

Raha MPIFANAO no HAD ny L dia ambara fa :

- Mitodika amin'ny L **mpifanao** ny fehezanteny.
- Matoatenin'ny **mpifanao** ny EM.

IX. Ny HAD MPAMPANAO :

1. Ny L mpampanao :

Ny lazaina mpampanao dia mahafeno ireto fepetra ireto :

- EM matoanteny : ahitana **vakiny miova** + « -amp- » (-if ; -ank) + **vakiny tsy miova**.
Ohatra : *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Fihavanana mafy orina no mampifandray ny mpiara-monina.

L mpampanao EM RF

- ✓ EM matoanteny « mampifandray » : **M** – **amp** – **if** – **an** – ray. (mampifan-) dr

✓ **Mpampanao** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpampanao ny fehezanteny.

2. Ny RF mpampanao :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpampanao » dia ambara fa RF mpampanao io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny teny voatsipika.*

Tokony hampandeferintsika ny fitiavan-tena. RF mpampanao.

✓ Avadika ho L ny RF : Isika no tokony hampandefitra ny fitiavan-tena.

✓ EM matoanteny « hampandefitra » : **H – amp – an** – lefitra. (hampan-)

d
✓ Noho izany, **mpampanao** ny HAD ny teny voatsipika.

3. Fanamarihana :

Raha MPAMPANAO no HAD ny L dia ambara fa :

➤ Mitodika amin'ny L **mpampanao** ny fehezanteny.

➤ Matoatenin'ny **mpampanao** ny EM.

NY FITODIKY NY FEHEZANTENY MANANA EM tsy matoanteny

A. Ny endrika isehoan'ny EM :

Mety hiseho amin'ny endrika telo samihafa ny EM tsy matoanteny.

I. Teny tokana :

Ohatra : Feno tokoa ny fotoana.

EM L

Feno : EM tsy matoanteny fa teny tokana.

II. Andian-teny : (tso-drafitra)

Ohatra : Lanonana makadiry tokoa ity anio ity.

EM L

Lanonana makadiry : EM tsy matoanteny fa andian-teny tso-drafitra.

III. Andian-teny : (mivadi-drafitra)

Ohatra : Feno fanantenana izy.

EM L

Feno fanantenana : EM tsy matoanteny fa andian-teny mivadi-drafitra.

B. Ny karazana andian-teny :

I. Ny andian-teny tso-drafitra :

➤ **Anarana + Anarana**

Ohatra : Hevi-dravina izany.

EM L

➤ **Anarana + Mpamari-toetra**

Ohatra : Andro lehibe ny 26 Jona.

EM L

➤ **Mpamari-toetra + Mpamari-toetra**

Ohatra : Sahirana mafy ny malagasy.

EM L

➤ **Teny hafa + Teny hafa** Ohatra :
Lamba teto aminay ireny.

EM L

II. Ny andian-teny mivadi-drafitra :

➤ **Mpamari-toetra + teny hafa**
Ohatra : Feno fanantenana izahay.

EM L

C. Fanamarihana :

Ireto avy no mety ho HAD ny L raha tsy matoanteny ny EM.

- HAD tsaraina.
- HAD tompon-javatra.
- HAD mpamari-toe-javatra ny tsaraina.
- HAD mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra.

I. Ny HAD TSARAINA :

1. Ny L tsaraina :

Ny lazaina tsaraina dia mahafeno ireto fepetra ireto :

➤ EM tsy matoanteny fa : **teny tokana na andian-teny tso-drafitra**.
Ohatra 1: *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny*.

Seriny ery Ramatoa

Ratampo. EM L tsaraina

✓ Seriny : EM tsy matoanteny fa teny tokana.

✓ **Tsaraina** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L tsaraina ny fehezanteny.

Ohatra 2: *Omeo ny HAD ny L*. Zana-drazana daholo ireo mandihy ireo. EM

L tsaraina

✓ Zana-drazana : EM tsy matoanteny fa andian-teny tso-drafitra. ✓

Noho izany, **tsaraina** ny HAD ny L.

2. Ny RF tsaraina :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « tsaraina » dia ambara fa RF tsaraina io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF*.

Nahafaly ny fokonolona ny vary be menaka. RF tsaraina.

✓ Avadika ho L ny RF : Ny fokonolona no faly noho ny vary be menaka.

L EM

✓ Faly : EM tsy matoanteny fa teny tokana. ✓

Noho izany, **tsaraina** ny HAD ny RF.

II. Ny HAD TOMPON-JAVATRA :

1. Ny L tompon-javatra :

Ny lazaina tompon-javatra dia mahafeno ireto fepetra ireto :

➤ EM tsy matoanteny fa : **andian-teny mivadi-drafitra**.

Ohatra : *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny*.

Faly volony Ramatoa Ratampo.

EM L tompon-javatra

✓ Faly volony : EM tsy matoanteny fa andian-teny mivadi-drafitra.

✓ **Tompon-javatra** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L tompon-javatra ny fehezanteny.

2. Ny RF tompon-javatra :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « tompon-javatra » dia ambara fa RF tomponjavatra io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF.*

Ny famadihana no naha-sairan-tsaina an-dRabeharana.

RF tompon-javatra.

✓ Avadika ho L ny RF : Rabeharana no sahiran-tsaina tamin'ny famadihana.

✓ Sahiran-tsaina : EM tsy matoanteny fa andian-teny mivadi-drafitra.

✓ Noho izany, **tompon-javatra** ny HAD ny RF.

III. Ny HAD MPAMARI-TOE-JAVATRY NY TSARAINA :

1. Ny L mpamari-toe-javatra ny tsarina :

Ny lazaina mpamari-toe-javatra ny tsarina dia mahafeno ireto fepetra ireto :

➤ EM tsy matoanteny fa : « **maha ; manka ; mampa** » + **teny tokana na andian-teny tso-drafitra.**

Ohatra 1: *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.* Ny

fihaingoany no naha-seriny an-dRatampo. L

mpamari-toe-javatra ny tsarina

✓ Naha-seriny : EM tsy matoanteny fa « maha + teny tokana ».

✓ **Mpamari-toe-javatra ny tsarina** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L mpamaritoe-javatra ny tsarina ny fehezanteny.

Ohatra 2: *Omeo ny HAD ny L.*

Ireo mpihira gasy no naha-lanonana makadirany ny famadihana.

L mpamari-toe-javatra ny tsarina

✓ Naha-lanonana makadirany : EM tsy matoanteny fa « naha + andian-teny tso-drafitra ».

✓ Noho izany, **mpamari-toe-javatra ny tsarina** ny HAD ny L.

2. Ny RF mpamari-toe-javatra ny tsarina :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpamari-toe-javatra ny tsarina » dia ambara fa RF mpamari-toe-javatra ny tsarina io RF io.

Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF.*

Narary Ratampo noho ny fahadisoam-

panantenany. RF mpamari-toe-javatra tsarina.

✓ Avadika ho L ny RF : Ny fahadisoam-panantenany no nankarany an-dRatampo.

LEMRF

✓ Nankarany : EM tsy matoanteny fa « nanka + teny tokana ».

✓ Noho izany, **mpamari-toe-javatra ny tsarina** ny HAD ny RF.

IV. Ny HAD MPAMARI-TOE-JAVATRY NY TOMPON-JAVATRA :

1. Ny L mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra :

Ny lazaina mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra dia mahafeno ireto fepetra ireto :

EM tsy matoanteny fa : « **maha ; manka ; mampa** » + **andian-teny mivadi-drafitra.**

CONTACT: 0337868959

PAGE FB : HENINTSOA SOLOTIANA

Ohatra : *Omeo ny fitodiky ny fehezanteny.*

Naha-diso fanantenana azy valim-panadinana.

EM L mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra

✓ Naha-diso fanantenana : EM tsy matoanteny fa « naha + andian-teny mivadi-drafitra ».

✓ **Mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra** ny HAD ny L. Noho izany dia mitodika amin'ny L

mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra ny fehezanteny.

2. Ny HAD mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra :

Rehefa avadika L ny RF ka mahafeno ny fepetra « mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra » dia

ambara fa RF mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra io RF

io. Ohatra : *Omeo ny HAD ny RF.*

Faly volony Ratompo noho ny fahitany ny havany.

RF mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra.

✓ Avadika ho L ny RF : Ny fahitany ny havany no nahafaly volony an-dRatomp.

L EM

✓ Nahafaly volony : EM tsy matoanteny fa « naha + andian-teny mivadi-drafitra ».

✓ Noho izany, **mpamari-toe-javatra ny tompon-javatra** ny HAD ny RF.